

PTUJSKI LIST

Uredništvo
Ptuj, Slo
rolovži
Rokopisi

Politično gospodarski tednik.

Štev. 14

Ptuj, 3. aprila 1921

III. letnik

Mestno gospodarstvo in
socijalni demokrati.

Pri volitvah v konstituanto ali ustavotvorno skupščino so socijalni demokrati v Ptuj dobili več glasov, ko katera druga stranka. Splošna volilna pravica od 21. leta in popolna volilna tajnost, stvari, o katerih se nam v Avstriji niti sanjati ni smelo, to je spravilo do veljave organizirano delavstvo v vseh krajih, kjer je količjak industrije. Sicer pa je splošno znano, da je v teh nekdanjih nemških mestih Ptuj, Maribor, Celje mnogo volilcev nemškega mišljenja volilo socijalne demokrate, nekako iz demonstracije proti naši narodni državi in pod utisom sosedne Nemške Avstrije, kjer so socijalni demokrati lani bili vladajoča stranka. Na podlagi tega slučajnega enkratnega uspeha ptujski socijalni demokrati baje fantazirajo o večini v občinskem odboru in o socijalnodemokratskem županu!

Tudi v Nemški Avstriji so pri prvih volitvah po vojni socijalni demokrati dobili večino ter so prevzeli vladu. Toda pokazalo se je, da tudi socijalni demokrati ne morejo delati čudežev in rešiti državnih financ; nasprotno, z neprestanim povišanjem delavskih plač in državnim doplačevanjem pri življenjskih potrebščinah so popolnoma dogospodarili in pri jesenskih volitvah so izgubili večino in vladu.

V naši pretežno kmečki državi so socijalni demokrati brez pomena, še s komunisti skupaj tvorijo le neznatno manjšino, zato je naši državi bil prihranjen dragi poskus soci-

jalistične vlade. Ali se bočejo ptujski volilci učiti od sosedne Nemške Avstrije — o boljševiški Rusiji niti ne govorimo — in pri občinskih volitvah pokazati hrbet socijalnim demokratom, ali jim res hočejo prepustiti odločilni vpliv na mestno gospodarstvo in na lastnih žepih okusiti blagodejnost socijalnodemokratskega gospodarstva? Kakšno bo to gospodarstvo, si davkoplačevalci lahko izračunajo.

Na Češkem so socijalni demokrati dobili mnogo občin v svoje roke. Prvo, kar so sklenili novi odborniki, je bilo, da so določili socijalnodemokratskemu županu ministrsko plačo, odbornikom pa dnevnice. Toda to bi bila še malenkost za ptujsko mestno gospodarstvo. Nevarnost je veliko večja v slededem: Glavni vir mestnih dohodkov so mestna podjetja. Brez teh bi občinske doklade bile ogromne. V dokaz le nekaj števil iz bilance za l. 1919. Pri upravi je bil primanjkljaj nad 160.000 K, pri šolah nad 100.000 K, pri cestah nad 40.000 K, pri razsvetljavi nad 30.000 K, vse doklade pa so znašale 52.000 K. Kako je mogoče, s temi dokladi kriti neizogibne stroške za javne potrebe? To gre edino z dohodki mestnih podjetij. Mestna podjetja pa ne morejo dati dobička, če delavstvo površno opravlja svoje delo in zahteva nemogoče mezde. Povišanje pa zahtevajo vsak hip in ni dvoma, da bi socijalnodemokratski odbor takoj dovolil zvišanje. Danes znašajo plače mestnih delavcev vsak teden 20.000 K, to je na leto nad en milijon kron. En odstotek povišanja znaša 10.000 K, to je ena petina ali 20% vseh občinskih doklad. Samo 10%-no povišanje pomenja torej izdatke, za katerih kritje bi se

morale doklade zvišati za 200%, da bi bile trikrat tako visoke! To si naj ptujski posestniki, trgovci in obrtniki, ki so tako zaljubljeni v socijalne demokrate, dobro proračunajo.

Še nekaj se mora našim davkoplačevalcem položiti na srce. Marsikdo vidi, da se mestno delo opravlja površno in zanikerno, a se dalje ne briga za to, češ da je to skrb uprave. Upravni uradniki in pazniki pa ne morejo nadzorovati vsakega delavca posebej in tudi ne morejo odpraviti nepravilnosti, če ne vedo za nje. Vsak gospodar pazi, da njegov hlapec ali delavec dobro opravlja odkazano mu delo. Tako naj tudi vsi meščani kot sogospodarji mestnega gospodarstva pomagajo nadzorovati delo mestnih uslužbencev. S tem ni rečeno, da ima vsak meščan pravico nadržati mestnega uslužbenca. Ima pa dolžnost, da vsako nerednost javi mestni upravi ali mestnemu odboru. To bo zbudilo in dvigalo vest mestnih uslužbencev, dobri delavci pa bodo imeli zadoščenje, če meščani vidijo in priznajo njihovo vestno delo. Če bodo vsi vestno delali, pa bo tudi finančni uspeh takšen, da se bodo delavci lahko dobro plačali, vsak po svojem delu, ne pa po strankarskih ozirih.

Volilci naj torej trezno in hladno prevdarijo, komu bodo zaupali mestno gospodarstvo. Naj pustijo otročjo trmo, da bi hoteli vladi malo ponagajati s socijalnimi demokrati; kajti vlada ima dovolj moči, da tudi lahko nagaja občini ali pa jo znatno podpira; to je odvisno od tega, ali ima vlada zaupanje do ljudi, ki vodijo občinsko politiko, ali ne.

Koncert mestne glasbene šole v Ptuj.

Koncert mestne glasbene šole v Ptuj dne 17. marca nam je pokazal, da se tudi v provinci goji resna glasbena umetnost, ki je vzgoji naroda potrebna, ker morda bolj ko vsaka druga panoga umetnosti ugodno vpliva na razvoj srčne kulture človeka. In da smo te kulture potrebni, kaže nam dovolj naše javno življenje, ki v glavnem temelji na medsebojni nestrpnosti in nemoralu. S tega stališča predvsem želim glasbeni šoli ptujski, da bi ostala trajen kulturni glasnik našega ljudstva, posebno mladine, ki je up naše lepše bodočnosti. — Kot prvo točko koncerta izvajala sta violinist g. Gregora in pianistka gđc. Zurynkova Dvorákovo sonatino op. 100. Mislim, da je edino to delo potrebno nekoliko razlage. Sonata je nastala koncem 16. stoletja, a se v začetku ni izvajala kot samostojno glasbeno delo, temveč le kot predigra in medigra v dramatični in cerkveni glasbi. Šele polagoma je dosegla svojo samostojnost s tem, da si je pridobila določeno glasbeno obliko. In to obliko so ji dali predvsem Bach, Haydn, Clementi in Mozart. Njihove sonate sestojijo iz treh stavkov: Allegro—Andante—Allegro. Z razvojem nauke o glasbeni formi, predvsem pa večkratnega kontrapunkta, v katerem se gibljeta tema in protitema moderne, ciklične sonate je dosegla ona svojo

današnjo popolnost z Beethovnom, ki je pisal deloma tudi štiridelne sonate.

Sonatina (diminutiv od sonate) je formalno enako sestavljena kot sonata, vendar je duševno in tehnično lažje zasnovana in tudi posamezni stavki so nekoliko zoženi in več ali manj skicirani. Dvorák, poleg Smetane najznatnejši češki skladatelj, je napisal omenjeno sonatino op. 100 v štirih stavkih. Prvi, allegro risoluto, je v svojem glavnem delu (tonika) heroičnega značaja in prehaja potem skozi nežne triole v lirično temo (dominanto oz. paralela). V Chaghettu se razvija lirična tema prvega stavka, v scherzu pa heroična tema v prosti modulaciji na dominantni glavnega tonskega načina. Finale allegro vodi nato kontrapunktično obe temi vsopredno, vendar v toniki. Poetično vsebino delu daje mlada, nežna ljubezen, ki jo je gojil Dvorák do lepe divke v času, ko je kot violist praškega narodnega divadla živel v najtežjih gospodarskih prilikah. Glasba ima specifični značaj narodnih ljubavnih popevk in je lahko razumljiva. — Pianistka gđc. Bejlova podala nam je Smetanovo koncertno fantazijo na češke narodne pesmi. Češka umetna glasba kaže pred Smetano precej severnega-nemškega vpliva. Smetana je bil prvi, ki je spoznal narodno pesem in jo sijajno uveljavil v vseh svojih delih. S tem je svojemu narodu ustvaril lastno glasbo. Tudi ta parafraza kaže nam Smetanovo veliko ljubezen do narodne pesmi, ki je bila podlaga vsemu njegovemu glasbe-

nemu delovanju. Chopina nam je hotela gđc. Bejlova pokazati kot Slovana. Zaigrala nam je njegovo sladkoopojno Berceuso (Uspavanko), kakor jo je popevala majka Poljakinja svojemu spančku-zaspančku ob zibelki. I Polonaiso (poljski ples) zložil je Chopin, še predno je zapustil svojo rodno zemljo Poljsko in se podal v domovino svojega očeta. G. Kubiček nam je zaigral Popperjevo Rapsodijo. Popper, sam izboren čelist, je zložil nebroj prvovrstnih del za krasni instrument, temno-melanholično doneči čelo. Rapsodija vsebuje deloma ogrske, deloma hrvatske ciganske napeve in je zelo efektivna. G. Kubiček je imel dovolj prilike, da na njej pokaže svoje tehnične zmožnosti. Servais je enako znaten čelist, vendar se mi zdi, da je Souvenir de Spa, ki smo ga čuli, eno slabših njegovih del. Dodal je gospod Kubiček še lastno skladbo Polonaiso, ki je po svoji glasbeni in tehnični vsebini zrelo delo, ter znani, melodični Fibichov Poem, ki je g. Kubiček, premda je pisan za violino, ni igral v transkripciji, temveč po originalnem violinskem partu, kar mi je posebno ugajalo. V pohvalo interpretom omenil bi končno, da niso iskali efektov sebi v prid v tehnično kompliciranih delih, marveč so izbrali glasbeno lahko razumljiv program, tako da je koncert res služil svojemu pravemu vzgojevalnemu namenu in s tem tudi dosegel resničen uspeh. Izvajanja vseh umetnikov so bila vseskozi lepa. Upamo, da jih bomo skoraj zopet slišali.